अथरामोपि लोपाख्यानेनाश्वमेधस्य राज्ञामशेषानर्थनिवृत्तिपूर्वकपरमेष्टसाधनत्वंदर्शयति ॥ तदिति ॥ अश्वमेधमाहात्म्यमजानानंप्रतीवलक्ष्मणस्तद्वैभवमुक्तवानितिभावेन हासः ॥ १ ॥ वृत्रघातं वाजिमेधफलंच यद्यथावदसि तदेवमेवेत्यन्वयः ॥ २ ॥ अथस्वस्यपरिपूर्णाश्वमेधज्ञातृत्वज्ञापनायाह ॥ श्रूयतेइति ॥ वाह्लिर्देशविशेषः ॥३॥ ४ ॥ ॥ ५ ॥ भयार्तत्वंकुतस्तत्राहाबिभ्यन्निति अबिभयुरित्यर्थः ॥ तत्रहेतुः सरोषस्येति ॥ ६ ॥ ७ ॥ ८ ॥ हत्वैव हत्वापीत्यर्थः ॥ ९ ॥ अयुतमयुतसंख्याकं वध्यमानम

तच्छ्रुत्वालक्ष्मणेनोक्तंवाक्यंवाक्यविशारदः॥ प्रत्युवाचमहातेजाःप्रहसन्राघवोवचः॥१॥एवमेवनरश्रेष्ठयथावदसिलक्ष्मण॥ वृत्रघातमशेषेणवाजिमेधफलंचयत्॥२॥ श्रूयतेहिपुरासौम्यकर्दमस्यप्रजापतेः॥ पुत्रोवाह्लीश्वरःश्रीमानिलोनामसुधार्मिकः॥३॥ सराजापृथिवींसर्वांवशेकृत्वामहायशाः॥ राज्यंचैवनरव्याघ्रपुत्रवत्पर्यपालयत्॥ ४॥ सुरैश्चपरमोदारैर्दैतेयैश्चमहाधनैः॥ नागराक्षसगंधर्वैर्यक्षैश्चसुमहात्मभिः॥ ५ ॥ पूज्यतेनित्यशःसौम्यभयार्तैरघुनंदन ॥ अबिभ्यंश्चत्रयोलोकाःसरोषस्यमहात्मनः॥ ६॥ सराजातादृशोप्यासीद्धर्मेवीर्येचनिष्ठितः ॥ बुद्ध्याचपरमोदारोवाह्लीकेशोमहायशाः॥ ७॥ सप्रचक्रेमहाबाहुर्मृगयांरुचिरेवने ॥ चैत्रेमनोरमेमासेसभृत्यबलवाहनः॥८॥ प्रजघ्नेसनृपोऽरण्येमृगांच्छतसहस्रशः॥ हत्वैवतमिनाभूच्चराज्ञस्तस्यमहात्मनः॥९॥ नानामृगाणामयुतंवध्यमानंमहात्मना॥ यत्रजातोमहासेनस्तंदेशमुपचक्रमे॥१०॥ तस्मिन्प्रदेशेदेवेशःशैलराजसुतांहरः॥रमयामासदुर्धर्षःसर्वैरनुचरैःसह॥ ११॥ कृत्वास्त्रीरूपमात्मानमुमेशोगोपतिध्वजः॥ देव्याःप्रियचिकीर्षुःसन्तस्मिन्पर्वतनिर्झरे॥ १२॥ यत्रयत्रवनोद्देशेसत्वाःपुरुषवादिनः॥ वृक्षाःपुरुषनामानस्तेसर्वेस्त्रीजनाभवन्॥ १३॥ भूदितिशेषः ॥ अथयत्रमहासेनस्कंदोजातस्तंदेशमुपचक्रमे जगाम ॥१०॥११॥ गोपतिध्वजोवृषभध्वजआत्मानं स्त्रीरूपंकृत्वा तत्रपर्वते तिष्ठतीतिशेषः॥ किमर्थमेवंतत्राह ॥ देव्याःप्रियंचिकीर्षुरिति ॥ पुरुषवादिनः पुरुषइतिवादो व्यपदेशोयेषांते ॥ पुल्लिंगवत्त्वेनशब्दवाच्यायेपदार्थाःसंति यच्चान्यत्किंचननपुंसकवाच्यं तत्सर्वंनारीसंज्ञं स्त्रीलिंगशब्दवाच्यत्वार्हं स्त्रीवेषंबभूव ॥ १२ ॥ १३ ॥